

TER BESLISSING

Datum

22 juni 2023

Onze referentie

IENW/BSK-2023/166824

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Bodem, Ruimte en
Klimaatadaptatie
Bodem

Beslistermijn

6 juli 2023

Bijlage(n)

5

Aan

Staatssecretaris

nota

Verzamelbrief bodem en ondergrond

Aanleiding

Informereren van de Tweede Kamer (TK) over de voortgang van diverse onderwerpen op het gebied van bodem en ondergrond. Over een deel van de onderwerpen is toegezegd de TK voor het zomerreces te informeren.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd bijgaande brief te verzenden aan de TK.

Verzending van de brief kan pas na het BO Bodem van 5 juli en uw akkoord op de beslisnota over het pilotonderzoek van de algemene methodiek niet-genormeerde stoffen (punt 4, RZM-2023/7683).

Kernpunten

Met de brief wordt de TK geïnformeerd over de volgende onderwerpen.

1. Diepe plassen

- De TK is eerder geïnformeerd over herijking van het diepe plassen beleid en voorgenomen vervolgacties. Met deze brief wordt de TK geïnformeerd over de voortgang.
- Het project rond participatie van omwonenden is afgerond en het rapport met inzichten uit deze participatie zit als bijlage bij de brief. Informatievoorziening, participatie van omwonenden en communicatie zijn essentiële succeselementen bij projecten rond diepe plassen. U geeft aan met betrokken partijen te bekijken hoe gevolg kan worden gegeven aan de aanbevelingen uit het rapport.
- In de brief wordt aangegeven dat de vergunning voor de verondieping van de Maasplassen bij Kinrooi ingetrokken is door de Vlaamse Minister van Omgeving.
- In de brief wordt aangegeven dat het niet mogelijk is gebleken om voor de zomer een overzicht naar de TK te sturen van plaatsen waar granuliet is toegepast sinds 2019, zoals toegezegd tijdens het laatste CD leefomgeving. Een overzicht van plaatsen waar granuliet wordt toegepast wordt niet op Rijksniveau of door bevoegde gezagen bijgehouden. Momenteel wordt uitgezocht welke informatie hierover toch achterhaald kan worden, de TK wordt hierover in het najaar nader bericht.

2. Industriezand en grindwinning

- Met de brief wordt de TK geïnformeerd over de voortgang van eerder toegezegde acties: gesprekken met provincies en branche zijn afgerond, monitoring van wincijfers is gestart, scenariostudie wordt in oktober 2023 verwacht.

Datum

22 juni 2023

Onze referentie

IENW-BSK-2023/166824

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Bodem, Ruimte en
Klimaatadaptatie
Bodem

Aan

Staatssecretaris

Bijlage(n)

5

3. Toepassing staalslakken bij een stortplaats bij Eerbeek

- Zoals gevraagd door leden van de Tweede Kamer tijdens het Commissiedebat van 17 mei 2023, is navraag gedaan naar de situatie met betrekking tot de toepassing van staalslakken op een stortplaats in Eerbeek (stort Doonweg).
- Bij de vergunningaanvraag werd aangenomen dat de staalslakken zouden verkitten en een afdekkende laag zouden vormen. Deze afdekkende laag zou voorkomen dat stoffen uit de staalslakken via - van de berg afstromend - regenwater in het grondwater komen. Dit verkitten is niet gebeurd, waardoor er stoffen zijn uitgelooft uit de staalslakken.
- Risico hiervan voor de lange termijn is verslechtering grondwaterkwaliteit. Uit monitoringgegevens blijkt op dit moment een beperkte toename van uitgelooft stoffen en door onderzoek is vastgesteld dat er via het grondwater geen gevolgen voor de volksgezondheid te verwachten zijn. De OD Regio Arnhem heeft de monitoring opgevoerd en geeft aan dat wordt gewerkt aan verbetering van het systeem waarmee regenwater wordt afgevangen en afgevoerd naar een waterzuivering zodat verdere achteruitgang van de grondwaterkwaliteit voorkomen wordt.

4. Niet-genormeerde stoffen

- Momenteel worden de conclusies opgesteld of en hoe de toepassingswaarden uit het Handelingskader PFAS in regelgeving verankerd kunnen worden. Dit is door diverse werkgroepen met de koepels van medeoverheden besproken en uitgezocht. Aan de TK is eerder gemeld dat de verwachting was dit advies in de eerste helft van 2023 aan de TK aan te bieden. Helaas is deze planning te krap gebleken vanwege de complexiteit van het juridische vraagstuk rond de aansluiting van bodemregelgeving op de Kaderrichtlijn water (KRW). In de brief is opgenomen dat de TK hierover voor het eind van dit jaar geïnformeerd zal worden. U wordt hierover nog separaat geïnformeerd.
- Met de brief wordt de TK geïnformeerd over de voortgang van het opstellen van een algemene methodiek voor de omgang met niet-genormeerde stoffen (AMNS). Er zal door RIVM een pilot uitgevoerd worden om vier stofgroepen te gaan meten in de bodem en er wordt gewerkt aan een Wegwijzer niet-genormeerde stoffen.
- Het informeren van de TK over de algemene methodiek opkomende stoffen is afhankelijk van de bespreking in het BO Bodem van 5 juli en uw akkoord op het starten van de pilot monitoring. U ontvangt hierover een aparte beslisnota (RZM-2023/7683). Indien u niet akkoord gaat met de beslisnota, wordt deze tekst uit de brief gehaald of aangepast.

5. Voortgang microplastics in de bodem

- Met de brief wordt de TK geïnformeerd over vervolgonderzoeken m.b.t. microplastics in de bodem en worden Europese ontwikkelingen m.b.t. microplastics toegelicht.

6. Stelsel kwaliteitsborging in het bodembeheer (Kwalibo-stelsel)

- Met de brief wordt de TK geïnformeerd over de voortgang van de maatregelen m.b.t. de versterking van het Kwalibo-stelsel.
- Het werkspoor versterking VTH-keten is vertraagd, hierom heeft de Regiegroep op 19 juni besloten het programma versterking Kwalibo met een jaar te verlengen tot het najaar van 2024.
- De verbetermaatregelen inzake versterking publieke sturing kunnen naar verwachting dit jaar worden afgerond. Het daadwerkelijk wijzigen van regelgeving kent een langere doorlooptijd.
- Met de brief wordt een motie van het lid Van der Plas afgedaan. In een bijlage wordt conform de motie inzichtelijk gemaakt en afgebakend wie welke bevoegdheden en verantwoordelijkheden heeft in het Kwalibo-stelsel.

7. Milieuhygiënisch toetsingskader (MHT)

- In 2015 is toegezegd dat een nieuw Milieuhygienisch Toetsingskader (MHT) voor het toepassen van grond- en baggersspecie opgesteld zou worden als onderdeel van de herziening Besluit bodemkwaliteit (Bbk).
- Inmiddels is duidelijk dat met de komst van de Omgevingswet al de benodigde aanscherpingen in de toetsing voor het verondiepen worden doorgevoerd. Met de brief wordt de TK geïnformeerd dat u besloten heeft dat het MHT op dit moment geen meerwaarde heeft en daarom niet geïmplementeerd zal worden (RZM 2023/6227).
- Met de brief wordt ook een notitie van het RIVM meegezonden met een verkenning van de voor- en nadelen van de chemische analysemethode, waar ook het MHT op gebaseerd is, voor toepassingen op de landbodem. Ook hierin wordt geconstateerd dat deze analysemethode weinig meerwaarde heeft.

Krachtenveld

Op alle onderwerpen wordt afgestemd met relevante stakeholders.

De onderwerpen met betrekking tot niet-genormeerde stoffen (Handelingskader PFAS/KRW en algemene methodiek) staan op de agenda van het BO Bodem van 5 juli.

RWS heeft meegelezen op de brief en de brief is in de lijn afgestemd met HBJZ. De ILT heeft meegelezen op feitelijke onjuistheden.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Niet van toepassing.

Datum

22 juni 2023

Onze referentie

IENW-BSK-2023/166824

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Bodem, Ruimte en
Klimaatadaptatie
Bodem

Aan

Staatssecretaris

Bijlage(n)

5

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
2	Verzamelbrief bodem en ondergrond	Informereren van de TK over de voortgang op diverse onderwerpen op het gebied van bodem en ondergrond.
3	Onderliggende beslisnota's bij de Kamerbrief	Zie onder.
4	Eindrapportage burgerparticipatie diepe plassen	Belevingsonderzoek van 31 maart 2023
5	Bevoegdheden en verantwoordelijkheden kwalibostelsel	Uitleg over bevoegdheden en verantwoordelijkheden in het stelsel kwaliteitsborging in het bodembeheer (Kwalibo-stelsel) conform motie Van der Plas van 8 december 2022
6	Verkenning van voor- en nadelen van Aqua Nitrosa-extractie in het bodembeleid	RIVM-notitie geschreven in opdracht van IenW ter ondersteuning van de besluitvorming over het nieuwe Milieu Hygiënisch Toetsingskader (MHT)

Datum

22 juni 2023

Onze referentie

IENW-BSK-2023/166824

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Bodem, Ruimte en
Klimaatadaptatie
Bodem

Aan

Staatssecretaris

Bijlage(n)

5

Leeswijzer bij onderliggende beslisnota's

Datum	Naam beslisnota	Toelichting
23 mei 2023	Besluit over het nieuwe Milieu Hygiënisch Toetsingskader (MHT) voor diepe plassen	Beslisnota omtrent het nieuwe Milieu Hygiënisch Toetsingskader (MHT) voor diepe plassen

Aan Staatssecretaris

nota

Besluit over het nieuwe Milieu Hygiënisch Toetsingskader (MHT) voor diepe plassen

TER BESLISSING

Datum
23 mei 2023

Onze referentie
IENW/BSK-2023/142197
Opgesteld door
Bestuurskern
Dir. Waterkwaliteit en Grote
Wateren
Stoffen en Waterketen

Beslistermijn
2 juni 2023

Bijlage(n)
1

Aanleiding

Bij het verondiepen van diepe plassen, waar er grond of baggerspecie in het watersysteem wordt toegepast, gelden de regels van het Besluit Bodemkwaliteit (Bbk). Om ervoor te zorgen dat bij het verondiepen ook rekening wordt gehouden met de doelstellingen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW), heeft Deltares in 2015, in opdracht van het ministerie van IenW, een nieuw toetsingskader voorgesteld, het "Milieu Hygiënisch Toetsingskader (MHT) voor grootschalige bodemtoepassingen in diepe plassen".

De implementatie van het MHT is tot een vergevorderd stadium gekomen, totdat in 2019 de PFAS-problematiek in volle omvang duidelijk werd. Het project is toen gepauzeerd in afwachting van de verdere kennisontwikkeling rondom PFAS. Tot op heden is er nog geen besluit over een mogelijk vervolg genomen.

In de afgelopen tijd is er gekeken hoe er verder moeten worden gegaan met het MHT. De belangrijkste vraag die is gesteld om tot een advies te komen is: *Hoe verhoudt het MHT dat destijds is voorgesteld, zich tot de huidige beleidsopgaven en de maatschappelijke noodzaak?*

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd om het MHT niet te implementeren en het traject zorgvuldig af te wikkelen.

Kernpunten besluit

- Er is geconcludeerd dat er inmiddels al vele andere ontwikkelingen zijn die het water- en bodembeleid met elkaar integreren. Oftewel: zonder het MHT vinden op dit moment al de juiste ontwikkelingen plaats en zijn er (betere) toetsingsmiddelen in de maak.
- Zo wordt er door de vergunningsplicht en het aangescherpte regeling Bbk onder de Omgevingswet zorg gedragen voor het beschermen van de waterkwaliteitsdoelen.
- Tenslotte laat de notitie van het RIVM (bijlage 1) zien dat de beperkte voordelen van het MHT niet in verhouding zijn met de grote gevolgen voor de Nederlandse en Europese praktijk.
- Deze kernpunten resulteren in het geadviseerde besluit om het MHT definitief niet te implementeren en het traject af te wikkelen. Zie hiervoor ook onderstaande toelichting.

Toelichting

Achtergrond en tijdlijn:

Nederland kent minstens 500 diepe plassen, meestal ontstaan door winning van zand, klei of grind. Om deze plassen een nieuwe functie te geven, voor bijvoorbeeld recreatie of natuur, kunnen de plassen minder diep worden gemaakt door het toepassen van grond- en baggerspecie. Het Besluit bodemkwaliteit (Bbk), dat in begin 2008 is ingevoerd, stelt voorwaarden aan deze grootschalige bodemtoepassingen in diepe plassen.

In 2015 is als onderdeel van de herziening van het Bbk een nieuw milieu hygiënisch toetsingskader (MHT) voor het toepassen van grond- en baggerspecie in diepe plassen voorgesteld. Dit toetsingskader gebruikt een nieuwe beoordelingssystematiek gebaseerd op de chemische beschikbaarheid van stoffen, in plaats van de gebruikelijke methodiek die kijkt naar het totaalgehalte van de stoffen. Daarnaast zijn de grond- en oppervlaktewaterdoelen conform de KRW centraal gesteld. Het MHT dient te worden gebruikt als een instrument voor de bevoegde gezagen om een aanvraag van toepassing van grond- en bagger in een diepe plas te beoordelen. Belanghebbenden zijn onder meer de grondverzetsector, omwonenden en natuurbeheerders.

In 2018 is er door de staatssecretaris van IenW in de bodembrief 'Visie op duurzaam hergebruik van grond'¹ het voornemen geuit om het MHT te verankeren in de regelgeving. Dit is aangekondigd in de algemene toelichting van het Aanvullingsbesluit Bodem onder de Omgevingswet. De implementatie van het MHT bevond zich destijds in een vergevorderd stadium. Echter, toen in 2019 de PFAS-problematiek landelijk in beeld kwam, is het MHT-traject, evenals vele andere projecten, per direct gepauzeerd.

Huidige context en overwegingen:

Inmiddels bevinden we ons in een andere beleidscontext. Het MHT is in het perspectief van een aantal actuele ontwikkelingen geplaatst om zo tot een afweging over nut- en noodzaak te komen.

- Omgevingswet

Op dinsdag 14 maart jl. is definitief besloten dat de Omgevingswet op 1 januari 2024 in werking treedt. In de Regeling bodemkwaliteit aan de Omgevingswet is al een aangescherpt toetsingskader in de (toekomstige) wetgeving opgenomen, namelijk het (aangescherpte) toetsingskader uit de Handreiking 'voor de herinrichting van diepe plassen'.

Daarnaast wordt een verondieping onder de Omgevingswet gekenmerkt als een (vergunningplichtige)lozing. Dit betekent dat er voor elke toekomstige verondieping altijd een locatie specifieke afweging worden gemaakt en beoordeeld wordt wat de invloed is op de grond- en oppervlaktewaterkwaliteit volgens de KRW-doelen. Dit gebeurt op basis van de emissie-immissie toets. Momenteel wordt er een hier een extra maatlat voor ontwikkeld.

Met de komst van de Omgevingswet worden er dus al belangrijke aanscherpingen doorgevoerd in het diepe-plassen beleid. Zowel de opname van het aangescherpte toetsingskader, als de lozingsvergunningplicht met toetsing aan de KRW-doelen, maakt de implementatie van het MHT dus feitelijk overbodig.

Datum

24 mei 2023

Onze referentie

IENW/BSK-2023/142197

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Waterkwaliteit en Grote
Wateren
Stoffen en Waterketen

Aan

Staatssecretaris mw. Heijnen

Bijlage(n)

1

¹ Kamerbrief 30 015, nr. 56

Datum
24 mei 2023

Onze referentie
IENW/BSK-2023/142197

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir. Waterkwaliteit en Grote
Wateren
Stoffen en Waterketen

Aan
Staatssecretaris mw. Heijnen

Bijlage(n)
1

- Herijking diepe plassen beleid

Uit het beleidsonderzoek diepe plassen (2020/2021) volgde onder meer de eis dat een verondieping een duidelijke ecologische meerwaarde moet opleveren. Uit het rapport "Diepe uiterwaardplassen: verondiepen of niet?"² bleek dat het verondiepen van een plas vaak niet per se leidt tot ecologische verbetering. In het kader van het Diepe Plassen Actieplan, dat naar aanleiding van het beleidsonderzoek van start is gegaan, zal er per verondieping een afweging over deze ecologische meerwaarde worden gemaakt. Op dit moment worden daar al toetsingsmiddelen voor ontwikkeld.

- Raakvlakken met waterbeleid (KRW, PFAS)

Door de harmonisatie van het bodem en waterbeleid zou bij invoering van het MHT een actualisering van de Grondwater-richtlijn drempelwaarden moeten plaats vinden. Dat zou vergaande gevolgen voor de vergunningen en het halen van de KRW-doelen kunnen betekenen.

Op dit moment wordt er daarnaast onderzocht of het mogelijk is om PFAS wettelijk te normeren in de bodemregelgeving. Dit blijkt een lastige opgave aangezien het opnemen van bodemnormen KRW-doelbereik niet in de weg mogen staan. Het ontbreken van een wettelijke PFAS-norm kan het implementeren van het MHT bemoeilijken.

- Gevolgen voor de praktijk

Het RIVM heeft in opdracht van IenW gekeken of de voorgestelde methodiek van het MHT ook kan worden gebruikt voor het toepassen van grond- en baggerspecie op de landbodem. Dit is van groot belang voor de uitvoeringspraktijk.

Uit de verkenning van het RIVM blijkt dat het invoeren van het MHT voor de landbodem een grotere en complexere opgave vormt dan die voor toepassingen in diepe plassen. Er zal een (lang) traject van gewinning plaats moeten vinden, waar de uiteindelijke voordelen beperkt lijken te zijn.

Daarnaast zullen de bestaande gestandaardiseerde en gecertificeerde methodieken en protocollen omgebouwd moeten worden. Dit betekent dat Nederland daarmee af zal wijken van de bodemmethodiek die door de EU-landen wordt gehanteerd. Er is op dit moment geen enkel ander land die dit doet. Vanuit de EU-bodemstrategie wordt juist aangedrongen op meer harmonisatie voor wat betreft de beoordeling van bodemverontreiniging.

Politieke context

Het nieuwe MHT is met de komst van de Ow aangekondigd in de algemene toelichting van het Aanvullingsbesluit bodem. Daarom is voor de uiteindelijke keuze hoe door te gaan met het MHT een goede argumentatie noodzakelijk. De bovenstaande analyse voldoet hieraan. Het streven is om dit besluit en de toelichting op te nemen in de verzamelbrief Bodem die voor het zomerreces aan de Tweede Kamer wordt verzonden.

² Verstijnen, Y., Smolders, A.J.P., Westendorp, P.J., de Senerpont Domis, L., Teurlincx, S., van Geest, G., Groen, M., Dorenbosch, M., van Els, P., 2022. Diepe uiterwaardplassen: verondiepen of niet? Rapportnummer 2022/OBN252-RI, VBNE, Driebergen

Financiële overwegingen

Om het MHT te implementeren zijn aanzienlijke kosten en inspanningen vereist. Het RIVM schatte deze kosten op €5mln. Gezien beperkte nut- en noodzaak die blijkt uit bovenstaande analyse lijkt het niet gelegitimeerd om de benodigde financiën hiervoor ter beschikking te stellen.

Datum

24 mei 2023

Onze referentie

IENW/BSK-2023/142197

Opgesteld door

Bestuurskern
Dir. Waterkwaliteit en Grote
Wateren
Stoffen en Waterketen

Aan

Staatssecretaris mw. Heijnen

Bijlage(n)

1

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1	Notitie 'Verkenning van voor- en nadelen van Aqua Nitrosa-extracties in het bodembeleid'	RIVM-notitie geschreven in opdracht van IenW ter ondersteuning van de besluitvorming over het MHT.